

***La novel·la de Joanot Martorell i l'Europa del segle XV*, ed. Ricard Bellveser, València, Alfons el Magnànim, 2011, 2 vols. 747 pp.**

Laura Garrigós
(Universitat de València)

Una de les aportacions principals, des del punt de vista de projecció social, esforç intel·lectual i recerca investigadora, de l'any 2010, declarat per la Generalitat Valenciana com l' "Any Martorell", va ser la celebració del Congrés Internacional "La novel·la de Joanot Martorell i l'Europa del segle XV", organitzat per la Institució Alfons el Magnànim (CECEL-CSIC), i que es va dur a terme a València, del 14 al 18 de setembre del 2010, a la Sala Alfons el Magnànim del Centre Cultural de la Beneficència. Dos mesos després, el 20 de novembre, es complirien 520 anys de la finalització de la primera edició de *Tirant lo Blanc*, per part de l'impressor Nicolau Spindeler. Però, a més, l'any 2010 se celebrava el possible 600 aniversari del naixement de Joanot Martorell.

Com comenta Ricard Bellveser, organitzador i director del Congrés (director així mateix de la Institució Alfons el Magnànim), i curador dels dos volums, en la presentació de l'edició d'aquestes actes, la reunió científica es va bastir a l'entorn de tres eixos generals: l'estudi del context històric i cultural en el que va nàixer l'obra, el de les grans novel·les cavalleresques de finals de l'edat mitjana; la mirada al voltant de les edicions i traduccions que es van realitzar i de les que continua sent objecte la nostra novel·la (i l'IVITRA hi juga un paper essencial); i, en definitiva, l'examen analític dels aspectes militars, emblemàtics..., de tot tipus, que contribuïren a la gestació de l'obra i que ens ensenyen a entendre-la de manera més cabdal.

Alguns dels treballs presentats són, més que articles, vertaders monogràfics, com ara els de Ferrer i Mallol, Alomar i Canyelles i Mérida Jiménez. Altres, com el de Torró, tenen un interès indubtable a l'hora de reconstruir les peces biogràfiques del laberint vital d'un Joanot Martorell no només escriptor i cavaller, sinó savi en la ciència de la cavalleria i la diplomàcia política. Bellveser presenta el context del Congrés i de la celebració. Les aportacions dels professors francesos (De Courcelles, Paviot, Szkilnik) i italians (Babbi i Vârvaro) integren la novel·la —i el món polític de la cort aragonesa— dins un rerefons europeu necessari (narrativa i biografia francesa, com ara *Jean de Saintré*, novel·la italiana del Quattrocento, novel·la europea, gairebé sense fronteres, com defensa Vârvaro...). Ruiz-Domènech, Mira i Beltran hi incideixen especialment en aspectes històrics, emblemàtics i polítics. Igualment fa Franco-Sánchez, tot seguint la línia de relacions o traces en Martorell d'aspectes de l'Islam que va començar M. Jesús Rubiera. I Espadaler, dins un vessant

més literari, parla també de la presència del món d'Orient. Mérida entronca la novel·la dins les arrels artúriques, mitjançant el repàs i l'examen exhaustiu –com s'apreciarà amb la seua útil bibliografia– de lectures tardomedievales de ficcions cavalleresques. Ferrando encara o enfronta en paral·lel diversos aspectes essencials –argument, estil, personatges... convergents i divergents– de *Tirant* i *Curial*. Escartí remarca –descriu i analitza– el reflex de la festa històrica, la de València, en la ficció literària. Martines, Fuster i Sánchez presenten les noves traduccions que du a terme l'IVITRA, dins el context de les traduccions clàssiques, i Calvo se centra en la traducció italiana del XVI. Sirera, en fi, parla de les realitats i potencialitats teatrals de l'obra, amb comentaris crítics punyents al voltant de les representacions fins ara fetes. Només una ponència que es va presentar al Congrés, la de Agustín Rubio Vela -lamenta l'editor de les actes- no es publica amb la resta del conjunt d'intervencions.

Sembla un luxe, en aquest moments de dificultats econòmiques per a la recerca, reunir 23 especialistes —historiadors i filòlegs espanyols i de diversos països europeus— i recopilar-ne els seus treballs —alguns dels quals, com he comentat, són com monografies— al llarg de gairebé 750 pàgines. Cal agrair l'esforç d'una Institució pública, la Institució Alfons el Magnànim, i la iniciativa del seu director i editor per aconseguir que arribara a bon port aquesta *summa* de saviesa i dedicació a la història i cultura al voltant del *Tirant*.

Els treballs dels dos volums, per ordre d'edició, son el següents:

[Vol. I:]

Bellveser, Ricard, “La novel·la de Joanot Martorell i l'Europa del segle XV”, pp. 7-29.

De Courcelles, Dominique, “Glòries cavalleresques en l'Europa mediterrània del segle XV: València al principio de una Europa mediterránea”, pp. 31-39.

Paviot, Jacques, “Les relations de la couronne d'Aragon avec la Bourgogne et l'Empire Germanique au XVè siècle”, pp. 41-57.

Ferrer i Mallol, Mari Teresa, “Fou Lluís Sescases l'autor de *Curial e Güelfa*? El nord d'Àfrica en la narrativa del segle XV”, pp. 59-141.

García Marsilla, Juan Vicente, “Narrar amb imatges. La pintura de retaules i la comunicació visual a la València del segle XV”, pp. 143-163.

Ruiz-Domènec, José Enrique, “El papel de los caballeros en la política europea del siglo XV: de Boucicaut a Jacques de Lalaing”, pp. 165-179.

Mira, Eduard, “Dracs i grius. Una frontera al sud-est”, pp. 181-221.

Escartí, Vicent Josep, “La representació social del poder i la festa al *Tirant* i a la cort dels Borja”, pp. 223-279.

D'Agostino, Guido, “Napoli, Sicilia e Sardegna nel processo di incorporazione alla corona d'Aragona nel Basso Medioevo”, pp. 281-303.

Vàrvaro, Alberto, “La novela europea en el siglo XV”, pp. 305-317.

Babbi, Anna Maria, “L'innamoramento nella narrativa cavalleresca del Quattrocento”, pp. 319-333.

Mérida Jiménez, Rafael M. “De la “materia de Bretanya” al *Tirant lo Blanch*: lectures tardomedievales de les ficcions cavalleresques”, pp. 335-383.

Szkilnik, Michelle, “Jean de Saintré ou le rêve d'une internationale chevaleresque”, pp. 385-401.

[Vol. II:]

Ferrando i Francés, Antoni, “*Curial i Tirant* cara a cara”, pp. 415-449.

Beltran, Rafael, “El diàleg poètic entre les divises de Tirant i Carmesina i els diàlegs emblemàtics dels ducs de Borgonya”, pp. 451-483.

Alomar i Canyelles, Antoni Ignasi, “Les armes en la narrativa cavalleresca del segle XV”, pp. 485-571.

Torró Torrent, Jaume, “Els darrers anys de Joanot Martorell o en defensa del *Tirant*, la novel·la cavalleresca i la cort”, pp. 573-599.

Martines Peres, Vicent, Fuster Ortuño, M.ª Àngels i Sánchez López, Elena, *Tirant lo Blanch* i les traduccions. La *seducció* poliglota i un escandall de traduccions orientals mediterrànies”, pp. 601-633.

Franco-Sánchez, Francisco, “*Tirant* i l’Islam. L’Islam com a variable d’anàlisi de l’obra”, pp. 635-671.

Espadaler, Anton M., “Notes sobre els dos Orient de *Tirant lo Blanch*”, pp. 673-691.

Calvo Rigual, Cesàreo, “La versió italiana del *Tirant*”, pp. 693-719.

Sirera, Josep Lluís, “Les versions teatrals del *Tirant*”, pp. 721-743.